

GIAN CARLO PERSIO

La nobilissima barriera della Canea

poema cretese del 1594. Introduzione, testo critico e commento a cura di Cristiano Luciani. Venezia, Istituto ellenico di studi bizantini e postbizantini di Venezia & Biblioteca municipale Vikelea di Iraklion 1994 (Oriens graecolatinus 2). Σελ. XVI, 172, 5 ευζ. Prefazione di Nikolaos M. Panajotakis, ελληνική περίληψη.

FRANCESCO BOZZA

Fedra

A cura di Cristiano Luciani. Prefazione di Riccardo Scrivano. Appendice: *Variazioni di un mito* di Gerasimos G. Zoras. Manziana (Roma), Vecchiarelli editore 1996 (La Scena e l' Ombra. Collana di Testi e teatrali, diretta da Andrea Gareffi. Testi - 1). Σελ. 165.

Ο Ιταλός νεοελληνιστής Cristiano Luciani παρουσίασε τα τελευταία χρόνια δύο μονογραφίες και εξέδωσε δύο κείμενα, τα οποία αφορούν άμεσα το Κρητικό θέατρο: το πανηγυρικό ποίημα του Gian Carlo Persio για την γκιόστρα των Χανίων το 1594 και το ιταλικό κείμενο της πρώτης τραγωδίας, γραμμένης από Κρητικό, τη «Φαίδρα» του Φραγκίσκου Μπότσα, που εκδόθηκε το 1578. Υλοποίησε κατ' αυτόν τον τρόπο παλαιότερες προτροπές για τη συστηματική ενασχόληση της ιταλόφωνης κρητικής λογοτεχνίας, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του πολιτισμού της μεγαλονήσου κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας: δίπλα στα δύο εκδιδόμενα τώρα έργα υπάρχουν και τα ιταλόφωνα ποιήματα του Ανδρέα και του Βιτσέντσου Κορνάρου (βλ. Νικ. Μ. Παναγιωτάκης, «Έρευνα εν Βενετία», *Θησαυρίσματα* 5, 1968, σσ. 45-119 και του ίδιου/A. Vincent, «Νέα στοιχεία για την Ακαδημία των Stravaganti», *Θησαυρίσματα* 7, 1970, σσ. 52-81, τώρα στον τόμο *Ο ποιητής του «Ερωτοχόριτου» και άλλα βενετοκρητικά μελετήματα*, Ηράκλειο 1989, σσ. 51-111 και 112-138). Το κείμενο του ποιμενικού δράματος «L' amorosa fede» του Αντωνίου Πάντιμου (1619) έχει παρουσιαστεί σε ελληνική μετάφραση στο θεατρικό πρόγραμμα του «Αμφιθεάτρου», αρ. 44 (1994) (κρητική έκδοση ετοιμάζει ο Cristiano Luciani). Ειδικά η έκδοση του πανηγυρικού ποιήματος για το κονταροχτύπημα, που ίσως έδωσε το πρότυπο και την ιδέα για το κονταροχτύπημα του «Ερωτοχόριτου» (βλ. Νικ. Παναγιωτάκης, «Ο ποιητής της γκιόστρας των Χανίων (1594) και η οικογένεια Zancarolo», *Δωδώνη* 4, 1975, σσ. 113-131 και στον τόμο, ό.π., σσ. 174-192) έχει αναγγελθεί επανειλημμένα, χωρίς να πραγματοποιηθεί τελικά. Τη σημασία της «Fedra» και το ζητούμενο της έκδοσής της έχω επισημάνει πρόσφατα (Β. Πούγγρε, *Μελετήματα Θεάτρου. Το Κρητικό θέατρο*, Αθήνα 1991, σσ. 523-533).

«La nobilissima barriera della Canea posta in ottava rima da Gian Carlo Persio» (η αφιέρωση έχει την ημερομηνία 13 Απριλίου 1594, η γκιόστρα έγινε κατά το καρναβάλι) σε 235 ottave rime και άλλα μέτρα είναι οπωσδήποτε το πιο σύνθετο και ποιοτικά σημαντικό ιταλικό ποίημα της βενετοκρατούμενης Κρήτης που έγινε ως τώρα γνωστό. Ο άγνωστος ποιητής θα μπορούσε να ανήκει στη γνωστή κρητική οικογένεια του Zancarolo (Παναγιωτάκης, Ο ποιητής της γκιόστρας, ό.π., όπου δημοσιεύονται και οι πρώτες πληροφορίες για το περιεχόμενο του ποιήματος: βλ. επίσης, λεπτομερέστερα: Rosemary Bancroft-Marcus, στον τόμο του D. Holton (ed.), *Literature and Society in Renaissance Crete*, Cambridge 1991, σσ. 81 και 160 εξ., τώρα και στα ελληνικά *Λογοτεχνία και Κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, Ηράκλειο 1997, σσ. 98 και 197 εξ., καθώς και την

ανακοίνωση του C. Luciani, «Φιλολογικές παρατηρήσεις στη «γκιόστρα» των Χανίων του Gian Carlo Persio», *Κρητικά Χρονικά* 30, 1990, σσ. 119-126). Βέβαια αυτή η γκιόστρα δεν είναι η μοναδική που μπορεί να τεκμηριωθεί στην Κρήτη: ως λογοτεχνικό μοτίβο βρίσκεται «η γκιόστρα των πολιτικών» ήδη στο *Σαχλίκι* το 14ο α. (Νικ. Μ. Παναγιωτάκης, «Sachlikisstudien», στον τόμο: H. Eideneier (ed.), *Neograeca Medii Aevi. Akten zum Symposium in Köln*, Köln 1986, σσ. 219-277 και ελληνικά στα *Κρητικά Χρονικά* 27, 1987, σσ. 7-58) στην ανέκδοτη ακόμα «Ιστορία της Κρήτης» ο Ανδρέας Κορνάρος, πρόεδρος της Ακαδημίας των Stravaganti στο Χάνδακα, περιγράφει ένα κονταροχτύπημα το 1588 στο Χάνδακα, ενώ ο ίδιος φαίνεται πως είναι και ο ποιητής δύο ποιημάτων με την ευκαρία μιας γκιόστρας. Ο Alfred Vincent δημοσίευσε τελευταία ένα ανέκδοτο κείμενο από τον κύκλο των μελών της Ακαδημίας (ανάμεσα στα 1637 και τα 1643), όπου ένα φανταστικό πρόσωπο, ο Ολιμπιράντος «il terribile» από την Τρανσυλβανία, καλεί τους κρητικούς cavallieri σ' ένα correr alla quintana (για τα διάφορα είδη της γκιόστρας στην Κρήτη βλ. τώρα Α. Παπαδάκη, *Θρησκευτικές και κοσμικές τελετές στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Ρέθυμνο 1995, σσ. 108 εξ., για την εξέλιξη του αγώνισματος στην ελληνική παράδοση από το Βυζάντιο ως την αναπαράσταση της γκιόστρας του «Ερωτόκοριτου» στις ζακυνθινές «ομιλίες» βλ. Β. Πούχχερ, «Η γκιόστρα στην ελληνική παράδοση», *Ηπειρωτικά Χρονικά* 31 (1994), σσ. 107-163 [και στον τόμο *Βαλκανική Θεατρολογία*, Αθήνα 1994, σσ. 103-150] και εμπλουτισμένο με νέο υλικό W. Puchner, «Zum Ritterspiel in griechischer Tradition», *Byzantinische Zeitschrift*, 91 (1998), σσ. 435-470 το κείμενο της σύντομης ιταλικής πρόσληψης, που πρέπει να συγκαταλέγεται στις αστείες εκδηλώσεις του καρναβαλιού, στον Α. Vincent, «Όλιμπιράντος ο τρομερός» και οι γκιόστρες στη βενετοκρατούμενη Κρήτη», στον τόμο: *Ρωδονιά. Τιμή στον Μ. Ι. Μανουίλα*, Ρέθυμνο 1994, τόμ. 2, σσ. 621-632). Το εκτενές ποίημα του Persio περιγράφει ένα στάδιο της εξέλιξης της «γκιόστρας», χαρακτηριστικό για την εποχή του Μπαρόκ, όπου το σκληρό και συχνά αιματηρό αγώνισμα έχει χάσει πλέον το ήθος της ιπποτικής δοκιμασίας και έχει εξελιχθεί σε θεατρική παράσταση χωρίς ιδιαίτερο κίνδυνο και με σκηνοθετημένο αποτέλεσμα (για την ευρωπαϊκή εξέλιξη L. Kretzenbacher, *Ringreiten, Rolandspiel und Kufenstechen. Sportliches Reiterbrauchtum von heute als Erbe aus abendländischer Kulturgeschichte*, Klagenfurt 1966 και για την ελληνική παράδοση ειδικά Πούχχερ, ό.π., και του ίδιου, «Südost-Belege zur 'Giostra': Reiterfeste und Lanzenturniere von der kolonialvenezianischen Adels- und Bürgerrenaissance bis zum rezenten heptanesischen Volksschauspiel», *Schweizer. Archiv für Volkskunde* 75, 1979, σσ. 1-27 καθώς και «Romanische Renaissance- und Barockmotive in schriftlicher und mündlicher Tradition Südosteuropas. Volksbuch, Volksschauspiel, Volkslied und Märchen», στον τόμο: *Europäische Volksliteratur. Festschrift für Felix Karlinger*, Wien 1980, σσ. 119-150, ειδικά σσ. 122-137).

Τη σημασία του ποιήματος για την ιστορία της Κρητικής λογοτεχνίας υπογραμμίζει ο Νικ. Παναγιωτάκης στον πρόλογο, ενώ ο συγγρ. αναπτύσσει στην εκτενή «introduzione» (σσ. 5-50) την εξέλιξη του θεσμού εν γένει και τη θέση του πανηγυρικού ποιήματος της «bariera» ειδικά, η οποία τελέστηκε στις 27 και 28 Φεβρουαρίου 1594 προς τιμήν του Βενετού bailo της Κωνσταντινούπολης στα Χανιά. Στην Εισαγωγή συζητούνται και αναλύονται και παρόμοια ποιήματα στην Ιταλία, εντοπίζονται πηγές και παραλληλίες και σχολιάζονται γλώσσα, δομή και αισθητική αξία αυτής της μορφής «χρηστικής» λογοτεχνίας για την εξύμνηση κάποιου ηγεμόνα, κάποιας αωλής ή αρχών πόλεως. Το κείμενο ούζεται σε τρεις παραλλαγές: τα χειρόγραφα N και M της Μαρκιανής Βιβλιοθήκης στη

Βενετία, το χειρόγραφο Ο της Bodleian Library στην Οξφόρδη· τα Ν και Ο είναι αντιγραφές από το ίδιο χέρι (με διορθώσεις και αλλαγές), το Μ αποτελεί συμφυρμό των δύο προηγούμενων εκδοχών του κειμένου. Αυτές οι κόπιες φιλοτεχνήθηκαν πιθανώς για τους συμμετέχοντες στο σκηνοθετημένο αγώνισμα ως ένα είδος αναμνηστικού souvenir. Η Εισαγωγή διακρίνεται για την πλούσια τεκμηρίωση και την ενθουσιώδη βιβλιογραφία της.

Ο άγνωστος ποιητής «χρησιμοποίησε» τα γνωστά επικά κείμενα της ιταλικής Αναγέννησης και του Μανιερισμού, κυρίως τον Ariosto και τον Tasso, πράγμα που υποπτεύεται ο αναγνώστης ήδη κατά την ανάγνωση του κειμένου του ποιήματος (σσ. 51-132), ο εκδότης το τεκμηριώνει όμως σχολαστικά σ' ένα apparatus fontium, καθώς και σε υποσημειώσεις. Οι οκτάστιχες στροφές διακόπτονται και από ενδεκασύλλαβους χωρίς στροφική διάταξη, παρεμβολές που αποτελούν στίχους, που απαγγέλλουν οι ίδιοι οι «ιππότες». Γενικά δίνεται μεγάλη έμφαση στο «σημινικό»: σε ζεύγη εξέρχονται οι «ιππότες» σε παρέλαση από ένα τεχνητό κάστρο, μεγάλος χώρος (όπως και στον «Ερωτόκριτο») αφιερώνεται στην περιγραφή των εμβληματικών και συμβολικών απεικονίσεών τους στην περικεφαλαία και στο θώρακα· άλλοτε υπάρχει και ένα τεχνητό βουνό για ένα ποιμενικό επεισόδιο με Σάτυρους και Νύμφες (το ελληνικό κείμενο αυτού του επεισοδίου δυστυχώς δεν σώζεται), και στην αρχή παρελαμβάνουν «ζωντανές εικόνες» (tableaux vivants) καθώς επίσης παριστάνεται ένα ντεριμέδιο με το μυθολογικό θέμα το Περσέα και της Ανδρομέδας, αλυσοδεμένης σε βράχο, που την σώζει ο ήρωας από το θαλασσινό τέρας. Το κείμενο του ποιήματος έχει και πολυάριθμες «σημινικές οδηγίες» (didascalie), οι οποίες εξορίζονται στον apparatus criticus, όταν τεκμηριώνονται μόνο σ' ένα χειρόγραφο, ενώ αναφέρονται στην άκρη του κειμένου, αν βρίσκονται και στις δύο παραλλαγές. Οι αποκλίσεις ανάμεσα στις δύο παραλλαγές δεν είναι σημαντικές ούτε πολυάριθμες, έτσι ώστε ο apparatus criticus δεν είναι εκτεταμένος.

Ακολουθούν εκτεταμένες «note» (σσ. 133-149) με πρόσθετες πληροφορίες, συζητήσεις για γραφές και παραλλαγές στην ερμηνεία κτλ., μια βιβλιογραφία (σσ. 151-158) που συμπεριλαμβάνει και γενικές εργασίες για τις «γυαίστρες», ένα γενικό ευρετήριο (σσ. 159-166), καθώς και μια ελληνική περίληψη (σσ. 167-172). Μ' αυτή την παραδειγματική κριτική έκδοση ο Cristiano Luciani όχι μόνο παρουσιάζει σ' ένα ευρύτερο κοινό ένα από τα πιο εκτενή προϊόντα της ιταλόφωνης κρητικής λογοτεχνίας, αλλά προσφέρει και μια σημαντική συμβολή στην ιστορία και μορφολογία των κονταροχτυπημάτων στη «θεατροποιημένη» τους μορφή στον ελληνόφωνο χώρο· το μυθολογικό, εμβληματικό, αλληγορικό και ρητορικό κονταροχτύπημα του Μπαρόκ εντάσσεται αβίαστα στη γενική εικόνα της πολιτιστικής ιστορίας της μεγαλονήσου κατά το 16ο και 17ο αιώνα. Για τη θεατρική ιστορία της Κρήτης προκύπτει το μήνυμα, πως ο ενδυματολογικός πλούτος, οι τεχνολογικές δυνατότητες των σημινικών μηχανών και οι αλληγορικές και μυθολογικές γνώσεις δεν πρέπει να φανταστούμε πως βρίσκονταν σε χαμηλό επίπεδο· οι παραστάσεις της μεγαλονήσου φαίνεται πως δεν είχαν δυνατότητες ακριβώς εφάμιλλες με τις ιταλικές, αλλά και δεν αποτελούσαν φτηνές και κακομοίριες απομιμήσεις μιας απομακρυσμένης επαρχίας.

Ο δεύτερος τόμος αφορά το πρώτο δραματικό έργο γραμμένο από Κρητικό (στα ιταλικά), το οποίο τυπώνεται το 1578 στη Βενετία και υπάρχει σήμερα σε όλες τις μεγάλες βιβλιοθήκες της Ευρώπης (και στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου Κρήτης, όπου δωρήθηκε από το συνάδελφο Νάσο Βαγενά): «*Fedra, Tragedia / di / Francesco / Bozza Candiottio. / Cavaliere. / In Vinegia, appresso Gabriel / Giolito de Ferrari. / MDLXXVIII*». Η

τραγωδία αναφέρεται και στη «Drammaturgia» του Λέοντος Αλλατίου (L. Allacci, *Drammaturgia di Lione Allacci accresciuta e continuata fino all'anno MDCCLV*. In Venezia 1755, σ. 742), υπάρχει στο λογοτεχνικό λεξικό του Mazzuchelli (G. M. Mazzuchelli, *Gli scrittori d'Italia, cioè notizie storiche e critiche intorno alle vite e agli scritti dei letterati Italiani*, Vol. II, parte III, Brescia 1762, σσ. 1535 εξ.), ακόμα και στο «Λεξικό των λογίων» του Jöcher (*Jöchers Gelehrten-Lexicon. Fortsetzungen und Ergänzungen*, Bd. 1, Leipzig 1784, S. 2181, όπου αναφέρεται λιτά: «Franciscus Bozza, ένας Ιταλός, κατά το τελευταίο ήμισυ του 16ου αιώνα, από τον οποίο έχουμε μια τραγωδία, *la Fedra*, η οποία τυπώθηκε στη Βενετία 1578, 8»). Για τη βιογραφία του Κρητικού, που έμεινε τελικά στην Ιταλία, βλ. τώρα G. Ballistreri, «Bozza, Francesco», *Dizionario biografico degli Italiani*, Vol. 13, Roma 1971, σ. 574. Εκτός από το γενικό ενδιαφέρον για κείμενα του ιταλικού ουμανισμού με κλασικιστικά θέματα, – ο Μπότσα γράφει την τραγωδία ως 22χρονος φοιτητής της νομικής στο πανεπιστήμιο της Πάντοβας το 1575 (αναφέρει στην αφιέρωση το εξής: «In Padova, a 4. Dicembre. 1577. Di V. S. Illstr. et Reverend. Servitor Francesco Bozza, Cavaliere» καθώς και ότι συνέγραψε το έργο πριν από δύο χρόνια) – υπάρχει και ένα ειδικό ενδιαφέρον της ιστορίας της νεοελληνικής λογοτεχνίας, που συνίσταται στο γεγονός, ότι η τραγωδία, τόσο στη γενική της δομή όσο και σε μερικές σκηνές, παρουσιάζει παράλληλιες με την «Ερωφίλη» του Χορτάτσι. Αυτό το παρατήρησε ήδη ο Κωνσταντίνος Σάθας (*Κρητικόν Θέατρον ή συλλογή ανεκδότων και αγνώστων δραμάτων*, Εν Βενετία 1879, σσ. οα'- οθ'). Πολύ αργότερα το ίδιο θέμα συζητήσε ξανά ο Γ. Ζώρας (*Μία ιταλική τραγωδία Κρητός συγγραφέως: η «Fedra» του Francesco Bozza (1578)*, Αθήνα 1972), ο οποίος δημοσίευσε και αποσπάσματα του έργου και επισήμανε τη σημασία της ιταλόφωνης λογοτεχνικής παραγωγής της Κρήτης, χωρίς να οδηγήσει το ζήτημα της ενδεχόμενης εξάρτησης της «Ερωφίλης» από το έργο του Μπότσα σε κάποια λύση. Ο υποφαινόμενος ασχολήθηκε με το θέμα (Β. Πούχγερ, «Προλεγόμενα μιας έκδοσης της 'Fedra' του Φραγκίσκου Μπότσα», *Μελετήματα θεάτρου. Το Κρητικό θέατρο*. Αθήνα 1991, σσ. 523-533) στα πλαίσια της προετοιμασίας μιας χρηστικής έκδοσης του αντιτύπου της Κρήτης (σε αντιβολή με αντίτυπο του British Museum λόγω της φθοράς του κειμένου σε ορισμένες σελίδες), ένα εγχείρημα, το οποίο τελικά δεν πραγματοποιήθηκε. Αυτό ολοκλήρωσε όμως τώρα ο Luciani, που παρουσιάζει μαζί με το κείμενο και το αποτέλεσμα της συστηματικής σύγκρισης της «Fedra» με την «Ερωφίλη», συμπεριλαμβάνοντας και το ιταλικό πρότυπό της, την «Orbecche» του Giraldi Cinthio): «Anzi, è possibile sin da ora anticipare, a mo' di previa conclusione, che l' opera di Bozza non ha fornito alcun modello o spunto al Chortatsis, dal momento che entrambi i drammaturghi cretesi si sono indipendentemente mossi in un medesimo ambito di modelli, rappresentato comunque dal teatro italiano: limitatamente al Giraldi Cinzio il Bozza (forse c'è spazio anche per Tasso); di un panorama certamente più stratificato e ampio – com' è stato doverosamente dimostrato – il Chortatsis» (σσ. 23 εξ.). Άρα δικαίως ο Στ. Αλεξίου, στην έκδοση της «Ερωφίλης» το 1988, δεν ασχολήθηκε καθόλου με την παλαιά υπόθεση του Σάθα (βλ. και τη βιβλιοκρισία μου στα *Südost-Forschungen* 49, 1990, σσ. 624-630) και στη δεύτερη έκδοση (1996) δεν βρίζεται ούτε νύξη για το θέμα.

Στην «Prefazione» ο Riccardo Scrivano εξαιρεί τη σημασία του έργου (σσ. 5-8) και «ανακαλύπτει» για τους Ιταλούς την ύπαρξη της κρητικής αναγεννησιακής λογοτεχνίας. Η «Introduzione» του Luciani είναι μακροσκελής (σσ. 9-47) και πραγματεύεται συστηματικά όλες τις απόψεις του κειμένου: το θέμα της Φαίδρας και του Ιππόλυτου από το Ευρι-

πίδη ως τον d' Annunzio, τη βιογραφία του Μπότσα, τη διάδοση της έκδοσης της «Fedra» του, την υπόθεση του Σάθα για επίδραση του Χορτάτσι από το έργο, την ανάλυση του Ζώρα, τη γενικότερη επίδραση της ιταλικής λογοτεχνίας στην κριτική δραματολογία και τελικά, όπως αναφέρθηκε ήδη, λεπτομερειακά το ζήτημα της ενδεχόμενης εξαίρεσης της «Ερωφίλης» από τη «Fedra» του Μπότσα, μια συγκριτική μελέτη, η οποία δεν καταλήγει σε συγκεκριμένα θετικά συμπεράσματα (σσ. 22-43). Ακολουθεί η δημοσίευση τριών εγγράφων που αφορούν τη βιογραφία του Μπότσα, καθώς και ο καθορισμός των κριτηρίων της έκδοσης (σ. 47): σπάνια επιχειρούνται κριτικές επεμβάσεις, η ορθογραφία ομαλοποιείται σύμφωνα με σημερινές πρακτικές: το κείμενο του 1578 δεν ανατυπώνεται με τη φωτοαναστατική μέθοδο αλλά στοιχειοθετείται εκ νέου. Σελ. 49-155 εκδίδεται το πεντάπρακτο δράμα με τους περίπου 3000 στίχους, καθώς και η «dedica», «l'argomento» και τα «persone che parlano» χωρίς apparatus criticus και apparatus fontium. Τα παράλληλα χωρία επισημαίνονται σε υποσημειώσεις: εδώ κυριαρχεί η «Φαίδρα» του Σενέκα, καθώς και χωρία των Petrarca, Dante, Οβιδίου και πιο συχνά από όλους η «Orbecche» του Giraldi Cinthio, το πρότυπο της «Ερωφίλης». Η σχέση με τον Χορτάτσι λοιπόν είναι έμμεση: και τα δύο έργα έχουν κοινό πρότυπο. Ως «appendice» ακολουθεί το μελέτημα του Γεράσιμου Ζώρα «Variazione di un mito» (ελληνικά στον Παρνασσό 34, 1992, σσ. 111-123), ο οποίος αναλύει τις μυθολογικές πηγές του θέματος του Ιππολύτου και τη λογοτεχνική τους αξιοποίηση στην αρχαία γραμματεία (σσ. 159-165).

Ο υποφαινόμενος παραμένει με το ωραίο αίσθημα, πως μια δική του παρότρυνση πήρε σάρκα και οστά με τρόπο απρόσμενα ταχύ και ότι μια δική του προσπάθεια που δεν πραγματοποιήθηκε ολοκληρώθηκε με τον πιο επιτυχή τρόπο.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΟΥΧΝΕΡ

MARIA CATICA-VASSI, ALEXANDROS SUTSOS

Orestis

Einleitung. Kritische Edition. Hamburg, Arbeitsbereich II: Byzantinistik und Neugriechische Philologie des Instituts für Griechische und Lateinische Philologie der Univ. Hamburg 1994

[Αλέξανδρος Σούτσος, *Ορέστης*, Εισαγωγή, Κριτική έκδοση] (Meletemata. Beiträge zur Byzantinistik und Neugriechischen Philologie, hg. von A. Kambylis, Band 3).

Σελ. XVI, 232, ελληνική περίληψη, πρόλογος Αθανασίου Καμπύλη.

Το ταπεινό βιβλιαράκι από τη σειρά των «Μελετημάτων», που εκδίδει το Ινστιτούτο Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Αμβούργου με την ευθύνη του ακαδημαϊκού Αθανασίου Καμπύλη, αποτελεί μια πραγματική έκπληξη για τη νεοελληνική φιλολογία και την ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου: μια κριτική έκδοση ενός καθαρευουσιάνικου θεατρικού έργου του 19ου αιώνα. Αν σκεφθεί κανείς πόσες λίγες κριτικές εκδόσεις λογοτεχνικών έργων του 19ου αιώνα, ειδικά καθαρόγλωσσων, διαθέτουμε, και μάλιστα θεατρικών, τότε το εγχείρημα αγγίζει το «θαύμα» και ο «πατέρας» (επιβλέπων καθηγητής), ο Αθανάσιος Καμπύλης (δευτερευόντως ο καθ. Roderick Reinsch) αξίζουν συγχαρητήρια για την πρωτοβουλία τους και την προνοητικότητα τους, γιατί χαράζουν νέους δρόμους στην εκδοτική πρακτική της νεοελληνικής φιλολογίας. Η περι-